

การดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Environmental Education Implementation in Basic Education Schools in
Bang Saphan District Prachuap Khiri Khan Province

ชวลิต เกษแก้ว¹ และดร.สุวมาลย์ ม่วงประเสริฐ²

^{1,2}บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

E-mail: cha_ketkaew@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนจำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอน จำนวน 208 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ข้อมูลแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบรายคู่ ด้วยวิธีการของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษา จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน พบว่าทั้งในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน สำหรับการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

Abstract

This survey research aimed to study and compare the practices of environmental education implementation in basic education schools in Bang Saphan District, Prachuap Khiri

Khan Province based on the opinions of teachers classified by gender, work experience, and school size. The survey was conducted with the sample consisting of 208 teachers. The employed research instrument was a questionnaire with reliability coefficient of .95. Statistical procedures for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and Scheffé matched pair comparison. Research findings revealed that (1) the overall practice of environmental education implementation as perceived by teachers was at the moderate level; when the practice in each aspect was considered, it was found that the practices were at the high level in two aspects, namely, the physical environment and atmosphere, and the management and administration; and at the moderate level in two aspects, namely, the instructional organization, and the community participation; and (2) teachers with different genders and work experiences did not differ significantly in their opinions toward both the overall and by-aspect practices of environmental education implementation; while teachers in schools of different sizes did not differ in their opinions toward the overall implementation practice, but they differed significantly at the .05 level in their opinions toward the implementation practice in the aspect of physical environment and atmosphere.

บทนำ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการดำรงชีวิตของพลเมืองโลก ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดถูกใช้สนองความต้องการของพลโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ขาดดุลแห่งธรรมชาติ จึงส่งผลให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านต่าง ๆ ที่มีความรุนแรงยิ่งขึ้นและเกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ทั้งสิ้น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2546, หน้า 103) ซึ่งการพิทักษ์รักษา เยียวยา แก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมคือหน้าที่ของคนทุกคนในสังคม การดำรงอยู่และความปกดีสุขของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคุณภาพที่ดีของมนุษย์จำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไปเป็นหนึ่งเดียว (จิราภรณ์ คชเสนี, 2549, หน้า คำนำ) ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงต้องดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน ซึ่งการดำเนินการแก้ปัญหานั้นควรเริ่มต้นที่การปลูกฝังดำเนินการสร้างจิตสำนึกในการเห็นคุณค่าและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ใน โครงการพระราชดำริ คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและลดมลพิษ การพึ่งพาของดิน โดยหญ้าแฝก และทฤษฎีการพัฒนาน้ำดีไล่น้ำเสีย (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2545, หน้า 40 –

44) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในหมวดที่ 3 มาตราที่ 56 และหมวดที่ 5 มาตราที่ 79 สรุปได้ว่า รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ของบุคคลที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ (เทวินทร์ สิริโชคชัยกุล, 2542, หน้า 55 – 57)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กำหนดเรื่องสิ่งแวดล้อมลงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549 (2545, หน้า 6-66) โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศว่า “มุ่งการสร้างคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ และมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สมดุลกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” นอกจากนี้ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกให้คนไทยตระหนักถึงความสำคัญของการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยการสอดแทรกเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ และทุกระบบ เพื่อปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม รวมทั้งการสร้างพฤติกรรมกรรมาภิเษกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างความตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 24 – 27) ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้ในแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยให้โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีความสุข ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ จัดสาระการเรียนรู้โดยบูรณาการความรู้และทักษะต่างๆ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน เป้าหมายในการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 3) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน จากการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 พบว่าหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติต่อสิ่งแวดล้อม และร่วมมือร่วมใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์และหลากหลาย ยังคงมีความเป็นธรรมชาติที่บริสุทธิ์ เป็นต้นทุนสำคัญของจังหวัดในการกำหนด

ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดด้านการท่องเที่ยว แต่ในขณะเดียวกันจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ก็มีอุตสาหกรรมหลายประเภท มีทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก นอกจากนี้ จากสภาพทางภูมิศาสตร์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีชายฝั่งทะเลที่มีความลึกเหมาะในการสร้างท่าเรือน้ำลึกในการรองรับการขนส่งสำหรับอุตสาหกรรมหนัก ซึ่งทางรัฐบาลได้เห็นความสำคัญและกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ของชาติในการใช้พื้นที่สร้างนิคมอุตสาหกรรมขึ้นในปีพ.ศ. 2533 ที่อำเภอบางสะพานซึ่งเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และจังหวัดกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการอีกยุทธศาสตร์หนึ่ง (จังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2547, หน้า 21-23) การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง โดยมอบนโยบายให้แต่ละโรงเรียนดำเนินงานตามโครงการสิ่งแวดล้อมน้อมเกล้าฯ ตามพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และโครงการโรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมดีเด่นเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการวางแผนร่วมกับคณะครู นักเรียนและชุมชนจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาให้เกิดการอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสถานศึกษาตั้งอยู่ในนิคมอุตสาหกรรม ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมและจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาสามารถตอบสนองโครงการสิ่งแวดล้อมน้อมเกล้าฯ ตามพระราชเสาวนีย์ในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถและโครงการสิ่งแวดล้อมดีเด่นเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับรางวัลในระดับภาคและประเทศตามลำดับ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในรูปแบบรมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้นักเรียนของสถานศึกษา มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม มีทัศนคติและทักษะในการพัฒนา ปรับปรุงและปกป้องสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น เด็บโตเป็นประชากรของชุมชนที่มีคุณภาพสามารถอยู่ในชุมชนร่วมกับนิคมอุตสาหกรรมได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมจากนิคมอุตสาหกรรมบางสะพาน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการทบทวนนโยบายและวางแผนการบริหารการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2549 จำนวน 435 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 208 คน

ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษาซึ่งจำแนกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ตัวแปรตามคือ ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการดำเนินงาน การบริหารสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นการถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบและความคิดเห็นในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบทางเดียว และเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

1.1 ความคิดเห็นต่อระดับปฏิบัติในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร โรงเรียนบางส่วนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แต่ยังมี

บางส่วนยังให้ความสำคัญในการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนน้อย อาจเป็นผลมาจากงบประมาณในการดำเนินงาน โครงการไม่เพียงพอ การขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน การกำหนดนโยบายและแผนงานที่ไม่ชัดเจน การขาดบุคลากรที่จะรับผิดชอบและขาดการนิเทศติดตาม การประเมินผลดำเนินการไม่ต่อเนื่องทำให้ขาดการกระตุ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของทองใบ ทับแสนทพบ (2546) ได้วิจัยเรื่องการส่งเสริมการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่าทาง ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาการเรียนการสอนและรูปแบบกิจกรรม การรณรงค์และเผยแพร่สิ่งแวดล้อม การพัฒนาบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อม การนิเทศติดตามและประเมินผล และด้านการบริการและจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีการปฏิบัติเป็นลำดับแรก และอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพราะบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเป็นการดำเนินงานที่เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 มาตรา 24 (5) ที่ระบุว่า ให้ผู้สอนจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมและเอื้ออำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ สอดคล้องกับภานี เปี่ยมพงศ์สานต์ (2548, หน้า 18) กล่าวว่า โรงเรียนมีส่วนอย่างมากในการสร้างสรรค์สิ่งมีอยู่รอบตัวนักเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อชีวิต สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และค้นพบความจริงจากแหล่งค้นคว้าทางธรรมชาติ ที่ยิ่งใหญ่ สลับซับซ้อน และโยงใยต่อความเป็นชีวิตทุกๆ ชีวิต และสอดคล้องกับมุตตรา แทนขำ (2543, หน้า 24) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า การที่นักเรียนได้อยู่ในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมดีจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และความรักในโรงเรียน ในสถาบัน ความรู้สึกเหล่านี้จะนำไปสู่ความรักหวงแหนในชื่อเสียงของโรงเรียน ถ้าโรงเรียนสร้างความรู้สึกลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นได้ จะเป็นสิ่งที่ควบคุมความประพฤติของนักเรียนไปในตัว เพราะนักเรียนย่อมจะพยายามไม่ให้โรงเรียนที่ตัวเองรักและภูมิใจต้องต้องเสียชื่อเสียงเพราะการกระทำของตัวเอง อีกทั้งสอดคล้องกับชนส ขำเกิด (2541, หน้า 53) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนว่า บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนจะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด และคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ หากสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนเป็นไปด้วยดีแล้วโรงเรียนจะไม่ใช่สถานที่หลบเลือนความเบื่อบานหรรษาจากตัวนักเรียน แต่จะเป็นสถานที่สร้างความ

บรรยากาศใหม่ๆ ที่พร้อมรับสมมติความต้องการตามวัยของนักเรียน นักเรียนจะศึกษา เล่าเรียนเต็มความรู้ ความสามารถ มีความรักและเข้าใจตนเอง รู้สึกชื่นชมกับความงามของ โลกรอบๆ ตัว และสร้าง ความงาม ให้แก่คนอื่น

ด้านการบริหารจัดการภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนให้ความสำคัญกับการบริหาร เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความตระหนักในคุณค่าและรักษาสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความตระหนักในคุณค่าและการรักษาสิ่งแวดล้อม อาจเป็นเพราะว่าถ้าทุกคนเกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าการดำเนินงานในใดๆ ย่อมสำเร็จโดยง่ายเพราะมีเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับธงชัย แสง โพลง (2546) ที่ได้วิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการบริหารสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนในการบริหารสิ่งแวดล้อมในด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้นักเรียนได้แสดงออกด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ชมรม ชุมนุม กิจกรรมส่งเสริมทางด้านศิลปะและกิจกรรมอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับการที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเกิดทัศนคติและค่านิยมที่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองและชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา น้อย และบางส่วนไม่มีเวลา เพราะมีภารกิจในการประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว และอาจเห็นว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของโรงเรียนมากกว่าของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมวิชาการ (2546, หน้า 71 – 83) ที่ได้ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับประถมศึกษาพบว่า ปัจจัยสนับสนุนการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในส่วนของปัจจัยภายนอกผู้บริหารแสดงความคิดเห็นว่า ชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรในระดับปานกลาง

1.2 เปรียบเทียบการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามเพศพบว่า ทั้งในภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมายและมีการทำงานร่วมกันเป็นทีม ทำให้ความคิดเห็นของครูเพศชายและเพศหญิงที่มีต่อการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับเซอร์จิโอวานนี (Sergiovanni, 1988, p. 89) ที่

กล่าวว่าความมุ่งประสงค์ของสถานศึกษา เป็นเรื่องที่สถานศึกษาควรชี้แจงให้บุคคลเข้าใจ เห็นคุณค่า และเห็นความสำคัญเกี่ยวกับความมุ่งประสงค์ของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานและ ประเมินผลร่วมกัน รวมทั้งเป็นการจูงใจให้บุคคลในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและ เสมือนการกระจายอำนาจให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่

1.3 เปรียบเทียบการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การสอน พบว่า ทั้งในภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นผลเนื่องมาจากผลจากการปฏิรูป การศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูทุกคนเพราะถือว่า ครูเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2544, หน้า 9) ที่ได้ กล่าวว่า ภารกิจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาคือการส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเอง และการพัฒนาครูให้ เป็นครูมืออาชีพ อีกทั้งโรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดทำระบบการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน และ มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรฐานหนึ่งของระบบการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งระบุไว้ใน มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุก คนจึงร่วมกันพัฒนาให้เป็นไปตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้เพื่อให้ผ่านการประเมินทำให้ครูผู้สอนถึงแม้ จะมีประสบการณ์การสอนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชลอ ไกรทอง (2547) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องทัศนคติของครู ต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง ประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีทัศนคติต่อการ จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน

1.4 เปรียบเทียบการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอ บางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การปฏิรูปการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับ การพัฒนาครูทุกคน เพราะถือว่าครูเป็นผู้ปฏิบัติที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ เต็มตามศักยภาพครูทุกคนในโรงเรียนจะได้รับการพัฒนา จึงทำให้ครูในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมี ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพโรจน์ โดยคำดี (2546) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนิน การมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาในทัศนคติของผู้บริหารและครู เมื่อโรงเรียนขนาดต่างกันมีทัศนคติ ในการดำเนินงานไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของไพบุลย์ ภาชู (2542) ซึ่งได้วิจัย

เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานกับผลของโครงการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
สิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ
พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการดำเนินงาน จำแนกตามที่ตั้งของโรงเรียนและขนาด
ของโรงเรียนไม่พบความแตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษา

2.1.1 ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ควรมีการจัดสวน หอชมสวน พฤษภพฤกษศาสตร์ สวนสมุนไพร สวนอื่นๆ และเรือนเพาะชำที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และมีการบำบัดน้ำเสียและทางระบายน้ำที่ถูกต้องลักษณะ

2.1.2 ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการรายงานผลการประเมินการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และเผยแพร่ให้ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ รวมทั้งการยกย่องชมเชยบุคคลที่ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษา

2.1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมิกิจกรรมการจัดการผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากวัสดุเหลือใช้ เช่น การขาย แลกเปลี่ยน ให้เปล่า จัดทำเป็นของที่ระลึกใช้เป็นที่อุปกรณ์การเรียนรู้อื่นๆ รวมทั้งการจัดเวทีให้นักเรียนได้มีโอกาสนำเสนอผลงานด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ควรมีการสร้างเครือข่ายร่วมแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมกับชุมชนและภาคส่วนอื่นๆ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผล การวิจัยไปใช้ในการวางแผนและกำหนดการปฏิบัติงานการบริหารการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาในสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางพิจารณา วางแผน กำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดต่อไป

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.2.1 ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการบริหารงานของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ ในการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเผยแพร่ให้สถานศึกษาในสังกัดและชุมชนทราบ

2.2.2 ควรศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2549). **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จิราภรณ์ คชเสนี. (2549). มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลอ ไกรทอง. (2547). **ทฤษฎีของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ณุดตรา แทนขำ. (2543). **การจัดสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาดีเด่น ระดับประถมศึกษา ปีพุทธศักราช 2541**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทองใบ ทับแสนทบ. (2546). **การส่งเสริมการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอท่ายาง**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- เทวินทร์ สิริโชคชัยกุล. (2542). **ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร: กรศรีเอช.
- ธงชัย แสงโพลง. (2546). **บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารสิ่งแวดล้อม ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชเนศ ขำเกิด. (2541). **รวมบทความทางวิชาการ**. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช. (2544). **การวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปทั้งโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประจวบคีรีขันธ์, จังหวัด. (2547). **ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ CEO ปีงบประมาณ 2547**. ประจวบคีรีขันธ์: บริษัท หัวหินสารจำกัด.

- ไพบูลย์ ภาชู. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานกับผลของโครงการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไพโรจน์ โดยคำดี. (2546). การดำเนินการตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ภาสินี เปี่ยมพงศ์สานต์. (2548). สิ่งแวดล้อมศึกษา แนวการสอนสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชาการ, กรม. (2546). รายงานการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ศึกษาศึกษา, กระทรวง. (2542). เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาไทย: แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2545). สารสนเทศสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- _____. (2546). ความรู้สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: กองส่งเสริมและเผยแพร่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- Sergiovanni, Thomas J. (1988). **Supervision: Human Perspective**. 4th ed. New York: Mc Graw-Hill.